

Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma*

1992–2002

1992. január 23-án huszonnégy állami és két egyházi egyetem könyvtárának igazgatói, főigazgatói megalapították az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumát. Az előkészítő munkálatok 1991 nyarán kezdődtek, amikor Zsidai József (Miskolci Nehézipari Egyetem – Miskolc) és Mader Béla (József Attila Tudományegyetem – Szeged) megkeresett azzal a szándékkal, hogy készítsük elő, szervezzük meg az egyetemi könyvtárak vezetőinek összefogását e könyvtárak minőségi, szakmai színvonalának emelése, biztosítása céljából. Az előkészítő munkálatokba bekapcsolódott Cserey Lászlóné (Állatorvos-tudományi Egyetem) és Zalainé Kovács Éva (Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem).

Miközben folytak az alapszabály készítésének és a fórum összehívásának munkálatai, 1991. augusztus 27–28-án Miskolcon nagy jelentőségű tanácskozásra került sor *Számítástechnika a magyar egyetemi könyvtárakban '91* címmel, ahol az egyetemi könyvtárak, valamint

az országos feladatkörű tudományos könyvtárak a Magyar Tudományos Akadémia és a Tudománypolitikai Bizottság képviselőivel megvitatták a könyvtárpolitikának, valamint az információtechnológia és az információkultúra könyvtári meghonosításának feladatait, fő irányait.

Visszatérve az alapításra, mint ismert, a civil társadalmak fejlődésének, kibontakozásának velejárója, megnyilvánulási formája a szakmai, helyi polgári közösségek önszerveződése. A könyvtárak és könyvtárosok szakmai önigazgatása, érdeképviselete új testülettel gyarapodott, amikor az egyetemi könyvtárigazgatók „tudatában annak a felelősségnek, amelyet az egyetemek, illetve univerzitasok kiszolgálásáért viselnek, s nem feledkezve meg azokról a hagyományokról sem, amelyek az egyetemi könyvtárakat a köz szolgálatában álló intézmények rangjára emelték; a szakmai együtt-haladásra törekvő igény szellemében, a könyvtárügy és a tudományos információs rendszer hatékonyságának fokozása, ezáltal az egyetemi könyvtárak társadalmi rangjának emelése céljából” (alapszabály) megalakították autonóm szakmai tanácskozó és szakmai érdekvédelmi testületet, az *Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumát (EKK)*.

Hittük és hisszük, hogy az egyetemi könyvtárak a hazai könyvtári és tudományos infor-

mációs rendszer fejlődésének meghatározó elemei lesznek; a felsőoktatás, a nevelés, a kutatás, a hivatásgyakorlás nem nélkülözheti az egyetemi könyvtárak korszerű és hagyományos szolgáltatásait; az egyetemi könyvtárak szakemberei aktív szerepet vállalnak az intézmény működését biztosító gazdasági és jogi, környezeti feltételek formálásában.

Az alapszabály szerint az EKK „különös figyelemmel kíséri az egyetemi könyvtárakat érintő törvény- és jogszabályalkotást, az egyetemek státútumait; az előkészítő periódusban kialakítja álláspontját, a már hatályos jogszabályokkal kapcsolatban megteszi észrevételeit.”

A kollégium célkitűzéseinek elérése, valamint a működési feltételrendszer gazdasági, jogi átalakulása már a megalakulást követő hetekben, hónapokban az elképzelnél több munkát jelentett külön-külön a testületnek, a tagjainak és az eseti munkabizottságainak. Az EKK ad hoc munkabizottsága véleményezte a Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) könyvtári osztálya által kidolgozott képesítési rendelet-tervezetet, részt vett az MKM és a Világbank könyvtárfejlesztési projektjeinek előkészítő munkálataiban stb.

Az EKK 1992. évi ülésein napirenden szerepelt a felsőoktatási törvénytervezet egyik változata; az egyetemi könyvtárak számítógépes koncepciója; az

*Elhangzott 2002. február 26-án, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen tartott jubileumi ülésen.

MKM–Világbank projekt a felsőoktatási könyvtárak fejlesztésére vonatkozóan; a könyvtár- és szakirodalmi tájékoztatásügy törvényi szabályozásának koncepciója; a közalkalmazotti törvény végrehajtásával kapcsolatos feladatok; az egyetemi könyvtárak finanszírozási gondjai.

Az 1993. évben tovább folytak az MKM–Világbank Felsőoktatási Tankönyv- és Könyvtárfejlesztési Projekt munkálatai. Ebben az évben napirendre az alábbi témák kerültek: szakterületi és regionális központok, a közalkalmazotti törvény, az ETO jövője, a hallgatói tananyagellátás, a könyvtári törvény-közgyűjteményi törvény előkészítése.

Megalakulásunktól, 1992-től évente készítettünk kimutatást az egyetemi könyvtárak állománygyarapítási finanszírozási gondjairól, és évente rohamoztuk az MKM könyvtári osztályának vezetőjét, a gazdasági helyettes államtitkárt a megoldás érdekében. Csak emlékeztetőül, míg az egyetemi könyvtárak ismert állománygyarapítási, folyóirat-előfizetési hiánya – azaz, amit meg kellett volna venni, de anyagi fedezet nem volt rá – 1992-ben 75 millió Ft, 1994-ben 183 millió Ft, 1996-ban 350 millió Ft volt (és nem is válaszolt mindenki!), azaz négy év alatt megduplázódott, addig teljes átrendeződés, drasztikus csökkenés következett be az előfizetett folyóiratok számában és féleségében.

1994-ben napirendre kerültek: a könyvtári törvény újabb koncepciója, az MKM–Világbank projekt befejező munkálatai, a munkaköri szakképzés újraszabályozási koncepciója, az Országos Széchényi Könyv-

tár Könyvtártudományi és Módszertani Központ (OSZK KMK) képzési koncepciója, és végül december 13. és 14. között került sor a könyvtárépítési szemináriumra Debrecenben, külföldi és hazai szakemberek előadásával és vitával. (Emlékezetem szerint külön diplomáciai tárgyalásokat kellett folytatnom a szeminárium sikeressége érdekében az előadók között meglévő szakmai ellentétek miatt.)

1994-ben kaptunk először szerkezeti támogatást, 100 millió forintot állománygyarapításra az MKM–Világbank japán segélyből, 1995-ben 120 millió forintot ugyanerre a célra és 34 millió forintot adatbázis-építésre, 1995-ben pedig 200 millió forint pótelőirányzatot. A hiány mindig újratermelődött, ezt későbbi felméréseink bizonyították.

1995. évi témáink voltak: köteleispéldány-szolgáltatási koncepció, május 15–16-án a Professzorok Házában nemzetközi tanácskozás az MKM–Világbank TFKF könyvtári alprogramról *A felsőoktatási könyvtárak fejlesztéséért* címmel, ahol a Világbank búcsúzó képviselője is megállapította, hogy a könyvtári alprogram során a külföldi szakértőkkel együtt kiváló munkát végeztünk, a program megvalósítható. Az év során megvitattuk még az Eötvös Loránd Tudományegyetemen folyó könyvtárosképzést, a közbeszerzési törvény következményeit.

1996 fontos változást hozott szervezeti életünkben. Módosítottuk az alapszabályt, bejegyeztük az egyesületet a Fővárosi Bíróságon, bejelentkeztünk az APEH-nél, számlát nyitottunk az OTP-nél, elnökséget válasz-

tottunk, bevezettük a tagdíjakat, azaz intézményesültünk. Az elnökség: Cserey Lászlóné titkár, Huszár Ernőné elnök, Szögi László elnökhelyettes.

Napirendi témáink voltak még ebben az évben: a folyóirat-gyarapítás finanszírozása, a felsőoktatási törvény módosítása (az előző évben levelet írtunk a Magyar Rektori Konferencia elnökének a felsőoktatás fejlesztési törvénytervezettel kapcsolatban, ez később országgyűlési határozattá szelídült), a közbeszerzési törvény végrehajtása, a könyvtári törvénytervezet előkészületei. Véleményt adtunk az OKT témáihoz, levelet írtunk a gazdasági helyettes államtitkárnak (ennek folyamánya is lett később a felsőoktatási törvény módosítása: a normatív többlétszámú támogatás, illetve pályázati forrás megteremtésének beiktatása a törvénybe 1997-ben, a 9/D § /3/ bekezdése alatt). Az év végén foglalkoztunk a könyvtárak szolgáltatás- és árpolitikájával, az éves statisztikai jelentéssel, az osztott katalogizálással, a könyvtári ellátásról szóló törvénytervezet új koncepciójával.

1997-ben megvitattuk az országos szakkönyvtárként is működő felsőoktatási könyvtárak, valamint a felsőoktatási könyvtárak szerepe a könyvtári ellátásban témát, ami megalapozta az év végén elfogadott CXL., ú.n. kulturális törvény tudományos könyvtári ellátásról szóló §-át.

A visszatérő témák – a közalkalmazotti besorolások, a köteleispéldány-szolgáltatás stb. – mellett új koncepciók kerültek az EKK-hoz tájékoztatás-ként vagy véleményt kérve: az információs társadalom, az in-

telligens ország koncepciója, az Országos Közgyűteményi és Könyvtári Információs Hálózat program (ebből lett a telematikai fejlesztési program), az OSZK szerkezeti átalakítása (az EKK elnöke e konzultatív testület tagja), az OSZK új számítógépes rendszerének követelményei. 1997 májusában Zseny-nye és Maribor városokban a kihelyezett EKK tanácskozás rendkívül sikeres, hasznos volt, megtárgyaltuk a FEFA könyvtártámogatási rendszerét, a kulturális alaptörvény újabb fejezeteit, megtekintettük a maribori egyetemi könyvtárat, és szakmai kapcsolatokat építettek ki a kollégák. 1997 végén a Magyar Rektori Konferencia (MRK) elnöke, Bazsa György professzor felkérte az EKK elnökét az egyetemi könyvtárak folyóirat-rendeléseinek koordinálására létrehozott kollégium munkájában való részvételre.

Az 1998. év napirendjén szerepelt: az állománygyarapítás helyzete az egyetemi könyvtárakban; a nemzeti kulturális értékek megőrzése és digitalizálása; a könyvtári törvényt követő jogszabályok, rendeletek, határozatok véleményezése (a Könyvtári Intézet feladatai, szolgáltatásai; az Országos Könyvtári Kuratórium (OKK) összetétele, feladatai; az Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR) feladatai; a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetése; a könyvtárosok szakmai továbbképzése, követelményei és finanszírozása); az egyetemi integráció hatása az oktatás-kutatás könyvtári ellátására (Debrecen, Pécs, Szeged egyetemi könyvtárainak példáján); javaslat a felsőoktatási törvény módosítására, e témában leve-

let írtunk Kiss Ádám helyettes államtitkárnak. Májusban az MRK napirendjén szerepelt a felsőoktatás-kutatás szakirodalmi ellátása, ahol a rektorok meghallgatták az összefoglalót, melyet e témában készítettem. Részt vettünk a Frankfurti Könyvvásárra készülő könyvtári multimédia CD szerkesztési, tartalmi kereteinek kialakításában is.

1998-ban a Babes-Bolyai Egyetem könyvtárában tettünk szakmai látogatást, és tanulságos tapasztalatokat gyűjtöttünk.

1999-ben folytatódtak az előző évben elkezdett munkálatok. Napirenden voltak: a külföldi folyóirat-előfizetés és annak finanszírozása, az OKK-ról szóló jogszabály-tervezet, a közalkalmazotti jogviszony és a szakképesítési követelmények, a felsőoktatási intézményhálózat integrációját követő könyvtári ellátórendszer, hálózat átalakulása, feladatai.

1999 augusztusában Kiss Ádám helyettes államtitkár felkérte az EKK elnökét egy koncepció kimunkálására a felsőoktatás külföldi szakirodalommal és információval való ellátottsága, finanszírozási stratégiája témában, Dömötör Lajosné nyugalmazott könyvtári főigazgatóval és Szentirmai László főigazgató-helyettessel egyetemben. Az EKK tagjai aktívan közreműködtek a jelenlegi helyzetet és igényeket tükröző adatbázis összeállításában. E koncepció kidolgozásával hozzájárultunk az Oktatási Minisztérium (OM) elektronikus információszolgáltatási projektjének beindításához (2001 szeptembere).

Az október 5-ei miskolci tanácskozás témája: az egyetemi könyvtárak és a felsőoktatási in-

tegráció, az egyetemi könyvtárak – egy felmérés tanulságai. Ismét véleményt nyilvánítottunk az OSZK feladatairól és a Könyvtári Intézet jogállásáról.

1999-ben emlékezetes volt a kassai tudományos gyűjtemények meglátogatása.

2000-ben a szakfelügyeletről szóló miniszteri rendelet koncepciójának véleményezése után napirendre került a szakfelügyeletről szóló rendeletervezet; megvitattuk az integráció tapasztalatait, és e témáról az OM-mel, a Magyar Könyvtárosok Egyesületével (MKE) közösen április 19–20-án tanácskozást szerveztünk, ahol előadást tartott Kiss Ádám helyettes államtitkár. Júniusi közgyűlésünkön a nyugállományba vonuló Cserey Lászlóné helyett Bakos Klárát választottuk titkárrá. További napirendek: az egyetemi könyvtárakat érintő aktuális kérdések (Téglási Ágnes – OM), az ODR, könyvtárközi kölcsönzés, áfa-visszaigénylés, a felsőoktatás finanszírozásáról szóló rendeletervezet tárcaközi egyeztetése (Kenyéri Katalin – NKÖM).

Az októberi tanácskozáson a Bánki-tónál napirendre került a külföldi folyóiratok gyarapításáról és a finanszírozásról szakértői bizottság által készített elvi anyagnak a vitája, az egyetemi integrációval kapcsolatosan az EKK tagságának bővítése, feladatai és végül a konfliktuskezelés, a konfliktusos helyzetek megoldása szituációs gyakorlatokkal, aminek aktualitást adtak az egyetemi átalakulást kísérő folyamatok.

2001-ben napirenden szerepelt az EKK alapszabály korábban felmerült módosítási javaslatának megfogalmazása a kari

könyvtárak szaporodásával összefüggésben. A szabályzat átdolgozását igen gondos, körültekintő munkával Szögi László főigazgató végezte el.

A közgyűlés az alábbi határozatot hozta:

1. Az EKK neve nem változik.

2. Az alapító tagok (könyvtárak) tagsága folyamatos.

3. A tagság bővíthet az integráció következtében az alapító könyvtárak egyetemeihez kerülő kari könyvtárakkal, a tagfelvétel nem automatikus, írásban kell kérni.

4. Az EKK szervezetének megváltoztatása csak a tagság létszámának jelentős bővülése után szükséges, ahogyan az elnökség létszámának bővítése is. (Az EKK-nak jelenleg 34 tagja van.)

Április 11–13-án a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárával közösen tudományos tanácskozást szerveztünk *A multifunkcionális könyvtár* címmel.

További napirendek: a minőségbiztosítás rendszerének kialakítása a felsőoktatási könyvtárakban, majd Sopronban aktuális könyvtárpolitikai kérdések (az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár átszervezése stb.), kulturális szakemberek szervezett továbbképzése meghívott előadókkal. A nagy egyetemi könyvtárak vezetői november 23-án találkoztak dr. Sigrun Eckelmann asszonnyal, aki ismertette a Deutsche Forschungsgemeinschaft könyvtári politikáját.

Visszatekintve az elmúlt tíz év munkájára megállapíthatjuk, hogy az alapításkor kitűzött célokért sajátos eszközeinkkel

mindent megtettünk, értünk is el eredményeket, ha nem is előbb, de utóbb. A gazdasági, jogi környezeti feltételek, amelyek között dolgoznunk kellett és kell, gyorsan változtak, jól-lehet épületeink nem bővültek, új egyetemi könyvtárat nem avattunk. Az egyetemek intézmény-fejlesztési tervei biztatóak, mint ahogy az is, hogy az OM Könyvtárfejlesztési Bizottságot hívott életre, mely az OM illetékességi körébe tartozó könyvtárak fejlesztési stratégiájának kimunkálásával foglalkozik, az iskolai könyvtáraktól az egyetemi könyvtárakig. Biztatónak tekinthetjük, hogy elindult a munka, és reméljük, eredményesen fejeződik be.

Szervezeti életünkről még annyit kívánok megjegyezni, hogy az évi két-három alkalommal tartott találkozón mindig aktuális témák voltak napirenden, a kollégák aktívak voltak a vitákban. A kapcsolattartás igen hatékony eszköze az elektronikus levelezőlistánk, így azt lehet mondani, hogy nem csak aktív, de interaktív volt a kapcsolat. A napirendekből kitűnik, hogy az NKÖM mindig, mindenben kérte állásfoglalásunkat, véleményünket. Időnként igen hasznos vitáink, veszekedéseink voltak, de a viták sohasem vezettek a kapcsolatok megszakításához. Ugyanis tudjuk, hogy mi a feladatunk, és egymásra vagyunk utalva. Az NKÖM könyvtári osztályának felkérésére szinte minden bizottságban ott vagyunk, legyen szó ODR-ről, kitüntetésekről vagy más szakmai kérdésről, ad hoc bizottságokról.

A könyvtáros szakmai szervezetekkel a kapcsolatunk, együttműködésünk jó, ennek

keretét a könyvtári kerekasztal társaság adja, melynek koordinálója az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) és az MKE. Különösen erőteljes, operatív a munkakapcsolat az IKSZ elnökével, véleményünket, állásfoglalásainkat rendszeresen egyeztetjük.

A könyvtári szaksajtóval igen hasznos kapcsolatokat építettünk ki, rendszeresen hírt adtak rólunk, konferenciáink, szemináriumi témáink anyagait közölték, időnként versenyt is tapasztaltunk abban, hogy egy-egy sikeres, izgalmas téma tárgyalása kapcsán ki hozhatja le a teljes szöveget.

Azt gondolom, az EKK tagjai lehetőségeikhez képest részt vettek a közös munkában, közös gondolkodásban azért, hogy az egyetemi, felsőoktatási könyvtárakat olyan magasra szintre emeljük, amilyenre csak lehet. Köszönetet mondok mindannyiuknak az aktivitásért, a tenni akarásért, és nem utolsó sorban az elnöki munkámhoz nyújtott támogatásért. Ugyancsak köszönet illeti a könyvtárak munkatársait, akik önzetlenül támogatták munkánkat a rendezvények megszervezésével, az irattár gondozásával és egy sor nem látványos, de hasznos, szükséges tevékenységgel.

Huszár Ernőné dr., elnök

Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának alapító tagjai:

1. Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára (GATE)

2. Állatorvos-tudományi Egyetem Központi Könyvtára (ÁOTE)

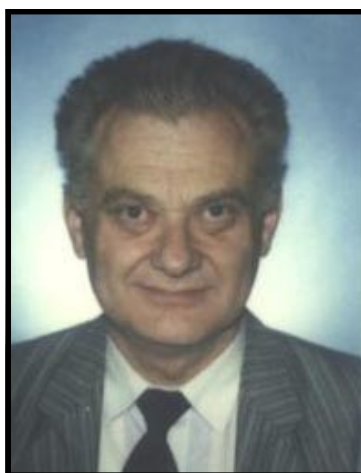
3. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára (BKE)

4. Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára (BME)
5. Budapesti Református Theológiai Akadémia Török Pál Könyvtára
6. Debreceni Agrártudományi Egyetem Egyetemi Könyvtár (DATE)
7. Eötvös Lóránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár (ELTE)
8. Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára (SEFE)
9. Janus Pannonius Tudományegyetem Központi Könyvtára (JPTE)
10. József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtára (JATE)
11. Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Központi Könyvtára (KÉE)
12. Kossuth Lajos Tudományegyetem Központi Könyvtára (KLTE)
13. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Könyvtára (LFZF)
14. Magyar Iparművészeti Főiskola Könyvtár és Információs Központ (MIF)
15. Magyar Képzőművészeti Főiskola Könyvtára (MKF)
16. Magyar Testnevelési Egyetem Könyvtára (MTE)
17. Miskolci Egyetem Központi Könyvtára (ME)
18. Orvostovábbképző Egyetem Központi Könyvtára (OTE)
19. Pannon Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára (PATE)
20. Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia
21. Pécsi Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára (POTE)
22. Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára (SOTE)

23. Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára (SZOTE)
24. Színház- és Filmművészeti Főiskola Könyvtára (SZFF)
25. Veszprémi Egyetem Központi Könyvtára (VE)
26. Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Tudományos Könyvtára (ZMKA)

Dr. Herman Ákos

(1938–2002)

**Rövid ideig tartó
gyógyíthatatlan betegség
következtében,
életének 64. évében
elhunyt**
dr. Herman Ákos,
**az Országos Műszaki
Információs Központ
és Könyvtár (OMIKK)
volt főigazgatója**

Miskolcon született, középiskoláit Budapesten végezte, 1961-ben a moszkvai egyetem Színesfém Intézet Kohómérnöki Kar Metallográfiai Szakán szerzett okleveles kohómérnöki diplomát.

1961-től 1986-ig a Híradástechnika Ipari Kutató Intézetben (HIKI), majd az ezen intézetből létrehozott Mikroelektronikai

Vállalatnál (MEV) végzett kutató-fejlesztő munkát, és töltött be felelős vezetői funkciókat.

Mindkét intézetnek meghatározó szerepe volt a magyarországi félvezetőeszköz-fejlesztésben és -gyártásban, illetve a fejlesztéshez tartozó mérő és minősítő berendezések előállításában. E feladatok hatékony megvalósításában vett részt Herman Ákos a kezdeti időben mint fejlesztő technológus, később mint fősztályvezető, majd mint főmérnök.

Szakmai és vezetői munkája mellett 1980-ban megszerezte a *műszaki tudományok kandidátusa* címet, és ennek alapján a BME Egyetemi Tanácsa 1981-ben a *BME egyetemi doktora* címet adományozta neki.

1986-tól az Elektronikai Ipari Együtműködési és Fejlesztő Vállalat műszaki-tudományos igazgatóhelyettese, 1990-től az Ipari Informatikai Vállalat vezérigazgató-helyettese volt.

Tevékenységének elismertségét jelzi, hogy 1990-ben beválasztották az MTA Műszaki Osztály Elektronikus Eszközök Bizottságába; több mint tíz évig elnökségi tag volt az MTESZ Híradástechnikai Egyesületében; tagja volt az IUUVISTA (International Union for Vacuum Science and Technology) magyar szakmai bizottságának és az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Vákuumfizikai Szakcsoport titkára, majd elnöke volt.

Szakmai rátermettségét, emberi sokoldalúságát mutatja, hogy 1983-tól 1995-ig a Kandó Kálmán Műszaki Főiskolán előbb docensi, majd főiskolai tanári kinevezéssel komoly szerepet játszott a magyar fiatalok